До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.398 **(ID 15368)**
Львівського національного університету
імені Івана Франка
79007, м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Марунчака Василя Васильовича

на тему

“Національна журналістика в інформаційному суспільстві: комунікаційний дискурс на прикладі журналу «Дніпро»”

подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 Журналістика

1. **Актуальність теми дисертації.**

Тема є актуальною для дослідження з таких причин: по-перше, як відчитуємо із загального тексту дисертації, це ідентичність та культурна пам’ять. Національна журналістика, справді, формує й відображає колективну ідентичність суспільства. Вона зберігає культурні коди, мову, традиції й історичну пам’ять, що особливо важливо для країн із досвідом тоталітаризму, зовнішньої агресії чи інформаційних війн.

По-друге, інформаційна безпека. В епоху глобалізації та гібридних конфліктів національні медіа стають інструментом захисту від зовнішніх маніпуляцій. Вивчення цієї теми допомагає зрозуміти, як публіцистика журналу «Дніпро» може протидіяти пропаганді та дезінформації в інформаційному суспільстві.

По-третє, освітня та виховна функція. Національна журналістика не лише інформує, а й виховує громадянську свідомість, формує етичні стандарти та критичне мислення. Це робить її важливим чинником розвитку демократичного суспільства. Дослідження Василя Васильовича Марунчака дозволяє побачити, як такі національні медіа, як журнал «Дніпро», взаємодіють із глобальними інформаційними потоками, зберігаючи власну унікальність і водночас інтегруючись у світовий контекст.

Окремо хочу відзначити, що тема актуальна для сучасних студентів. Вона відкриває простір для аналізу нових форматів (онлайн-медіа, соціальних мереж,

мемів тощо), які стали частиною національної журналістики й впливають на молодіжну культуру та політичну активність.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано на кафедрі теорії і практики журналістики факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка в межах наукових тем: «Журналістика в реаліях інформаційного суспільства: історичний досвід і сучасність» (номер державної реєстрації 0117U001308); «Журналістика в умовах суспільних трансформацій» (номер державної реєстрації 0122U200485); «Теоретичні і методологічні засади національної журналістики у вимірі глобальних викликів XXI ст.» (номер державної реєстрації 0125U002214).

2. **Наукова новизна.**

Дисертаційна робота Василя Марунчака "Національна журналістика в інформаційному суспільстві: комунікаційний дискурс на прикладі журналу «Дніпро»" є першим комплексним, системним дослідженням видання, яке впродовж десятиліть було платформою для українських письменників, публіцистів, громадських діячів; друкувало твори репресованих авторів і формувало молодіжну читацьку авдиторію.

Новизна наукової розвідки полягає в історичному контексті, який Автор аргументовано проаналізував із січня 1927 року, коли журнал виходив під назвою «Молодняк», з 1937 року – «Молодий більшовик», а з 1944 року отримав назву «Дніпро». На цьому тлі доведено ключову роль журналу «Дніпро» серед літературних видань України, де в 1960-х роках друкували свої твори Ліна Костенко, Іван Драч, Іван Дзюба, Григір Тютюнник, Володимир Дрозд та інші автори, які зазнавали утисків від радянської влади.

У дослідженні аргументовано пояснено значення журналу «Дніпро» у формуванні національної журналістики, а публікація творів репресованих і дисидентів зробила журнал не лише літературним, а й суспільно-політичним явищем. Він був платформою для розвитку української мови та літературної критики, що прямо впливало на журналістську практику.

Інноваційним є процес наукового спостереження, як формувалася комунікаційна платформа для молодої авдиторії в різні історичні періоди.

Науковою новизною є дослідження еволюції стилю, тематики та редакційної політики на основі архівів журналу «Дніпро», які охоплюють XX-XXI століття. Автор на основі емпіричного матеріалу довів, що видання є взірцевим поєднанням літературної та журналістської традиції, що особливо важливо для аналізу національної журналістики як культурного феномену.

Важливим у дисертації є акцент на ролі «Дніпра» у формуванні читацької культури молоді.

Новим у медіазнавстві є авторське визначення поняття «інтелектуальний ресурс національної журналістики як інтегрованої системи знань, смислів, текстів, авторських компетентностей через залучення читача до процесу інтерпретації».

4. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Отримані результати в дисертаційному дослідженні Василя Марунчака мають теоретичне та практичне значення. По-перше, це вагомий внесок у розвиток історії журналістики, яку вивчають студенти на факультеті журналістики Львівського університету імені Івана Франка. Сформульовані наукові положення є базою для нових дисциплін в освітньому процесі.

По-друге, аналізовані матеріали є цінними для сучасної медійної практики. Вони показують, як національна журналістика боролася за ідентичність у радянський час і як адаптувалася в незалежній Україні.

Науковці медійної риторики суттєво поглиблять знання з чотиритомної хрестоматії «Українське слово», яку редакція журналу «Дніпро» видала в 1994 році, а дисертант довів важливість цього ресурсу для освіти та культурної ідентичності.

Для журналістів-практиків цінними є способи виявлення прихованих форм спротиву дезінформації в інформаційному просторі України.

Наукові положення дисертації є важливими для оновлення національної стратегії Міністерства культури та інформаційної політики України. Саме ця інституція могла би регулярно оголошувати конкурси на підтримку літературних видань, як це є в сусідній Польщі.

Вважаю, що результати дисертаційного дослідження Василя Васильовича Марунчака є вагомим внеском у формування суспільної свідомості та зміцненні ідеологічної мотивації опору російській агресії, збереженні історичної та культурної пам’яті.

5. Характеристика основних частин роботи, ступінь обґрунтованості її наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Сформульовані у дисертаційній роботі Василя Марунчака теоретичні положення, висновки та рекомендації відповідають вимогам, що висуваються до наукових досліджень такого рівня, і мають належний ступінь обґрунтованості. Вони базуються на широкому використанні наукових праць українських і закордонних дослідників, які стосуються осмислення сутності

національної журналістики як комунікаційного інституту, її ролі в збереженні культурної ідентичності та історичної пам'яті.

Автор дослідження показав глибокі теоретичні та практичні знання обраної теми, вміння самостійно аналізувати, інтерпретувати та узагальнювати історичні процеси за матеріалами літературно-мистецького журналу «Дніпро», робити науково обґрунтовані висновки. У дисертації простежено довгу історію видання, яке відкривало видатних українських письменників і виконувало роль провідника української молоді.

Дисертація Василя Марунчака є завершеним, актуальним, самостійним та аргументованим дослідженням. Висновки наукової роботи містять результати, отримані дисертантом особисто, синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі мети і конкретних завдань.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали журналу «Дніпро» різних періодів його функціонування, а також вибіркові числа, що репрезентують ключові історичні етапи розвитку видання від часу заснування під назвою «Молодняк» у 1927 р. до сучасного етапу.

Методологічною основою дисертації є положення теорії соціальних комунікацій, концепції інформаційного суспільства, культурологічні та історико-комунікаційні принципи. У роботі використано методи системного аналізу, синтезу, порівняння, контент-аналізу, дискурс-аналізу та порівняльної інтерпретації. Як зазначив Автор, методологічний інструментарій дослідження вибудувано з урахуванням трьох взаємопов'язаних етапів: теоретико-концептуального, історико-комунікаційного та дискурсивно-аналітичного.

Зміст і висновки дисертаційної роботи Марунчака Василя Васильовича дають підстави стверджувати, що представлені в ній наукові положення та рекомендації характеризують повноту і цілісність дослідження, послідовну й логічну структурну побудову, аргументований аналіз публікацій.

6. Повнота викладу матеріалів дисертації у працях, опублікованих автором.

Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження Василь Марунчак підтверджує в 11 наукових публікаціях: 3 одноосібні статті у фахових виданнях України, 2 статті у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз (Web of Science, у співавторстві); 6 опублікованих тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Тематика публікацій охоплює проблематику дослідження й стосується усіх розділів дисертаційної роботи. Опубліковані наукові праці дисертанта

відповідають чинним вимогам, установленим для здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять підрозділи, висновків, списку використаних джерел (238 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 212 сторінок.

7. Відомості про дотримання академічної доброчесності.

Концепції, ідеї, інтерпретації та наукові гіпотези інших учених, залучені до роботи, здобувач подав з дотриманням принципів академічної доброчесності й правил наукового цитування. Не виявлено академічного плагіату, самоплагіату чи фальсифікації результатів. Здобувач виконав усі вимоги академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту й оформлення дисертаційної роботи.

У дисертації Василя Марунчака немає питань, які можна схарактеризувати як дискусійні. Тема дослідження ускладнена непростою передісторією діяльності молодіжного журналу та радянською цензурою, проте Автор аргументовано представив «Дніпро» як дзеркало національної журналістики, де поєдналися літературна творчість, культурна ідентичність і медійна практика.

Рекомендую в наступній науковій розвідці продовжити працю в цій медіагалузі й зробити порівняльний аналіз українських журналів, у гроні яких провадив свою діяльність «Дніпро». Маю на увазі, глобальний вимір журналу «Всесвіт» (переклади, культурний діалог), відкривав українському читачеві світову класику, сприяв інтеграції української журналістики у міжнародний контекст. «Березіль» – медійна платформа для критики та модерністських пошуків, підтримував розвиток модерної української літератури, був виданням для критики й дискусій. «Сучасність» – журнал діаспори, який називають «голосом української журналістики поза цензурою», формував альтернативний український дискурс, важливий для національної журналістики. Таке дослідження «Дніпра» у порівнянні з іншими журналами дало б можливість побачити різні моделі національної журналістики: внутрішньо радянську, молодіжну, критичну та еміграційну.

9. Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження **Марунчака Василя Васильовича** на тему “Національна журналістика в інформаційному суспільстві: комунікаційний дискурс на прикладі журналу «Дніпро»” – це самостійне завершене наукове дослідження, в якому логічно обґрунтовано нові теоретичні положення та

висновки. Практичні рекомендації та узагальнення загалом розв'язують поставлені конкретні завдання, що є вагомим внеском у розвиток медіазнавства України.

Дисертація за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, за змістом, обсягом і стилем написання відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її Автор, **Василь Васильович Марунчак**, заслуговує присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика».

Рецензентка:

кандидат філологічних наук, професор,
завідувачка кафедри медіаріторики та мовної комунікації
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Марія ЯЦИМІРСЬКА